

De uitdagingen van Sanquin

Dirk Jan van den Berg (Hilversum, 1953) studeerde cum laude af in de econometrie en actuariële wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. Van 1989 tot 1992 was hij plaatsvervangend directeur-generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen op het ministerie van Economische Zaken. Daarna bekleedde Van den Berg de functie van secretaris-generaal op het ministerie van Buitenlandse Zaken. Na een aantal jaren als permanente vertegenwoordiger van Nederland bij de Verenigde Naties in New York, werd Van den Berg in 2005 benoemd als ambassadeur van Nederland in China en Mongolië. Vanaf 2008 was hij voorzitter van het College van Bestuur van de TU Delft. Per september 2015 is hij voorzitter van de Raad van Bestuur van Stichting Sanquin.
www.linkedin.com/in/dirk-jan-van-den-berg-a337761b

De nieuwe voorzitter van de Raad van Bestuur van Sanquin, Dirk Jan van den Berg, combineert aanzienlijke bestuurlijke ervaring met financiële expertise en kennis van de overheid. Daarmee is hij de persoon bij uitstek om de komende jaren leiding te geven aan Sanquin. Hij heeft twee grote opdrachten: de strategie voor de toekomst van Sanquin verder ontwikkelen en de risicoscheiding van het publieke en private deel van de organisatie verder uitwerken.

“Sanquin is een zeer interessante organisatie met haar maatschappelijke taak.”, begint Van den Berg. “Donors geven een bijzondere gift, wij hebben de opdracht daar respectvol mee om te gaan en deze gift optimaal te gebruiken. Er zitten veel vraagstukken aan vast, onder meer de complexe combinatie van onze publieke taak en onze activiteiten in de commerciële arena.” De behoefte aan risicoscheiding tussen de verschillende onderdelen is steeds urgenter geworden, stelt Van den Berg. “De boodschap van de stichting – het verantwoordelijk zijn voor de bloedvoorziening en de voorziening van plasmageneesmiddelen zonder winstoogmerk – moet helder en herkenbaar blijven. Hierbij helpt een duidelijke organisatie waarin de activiteiten die zich in een commerciële omgeving afspelen apart staan. Het ministerie van VWS steunt deze lijn.” De divisie Plasmaproducten is inmiddels al omgezet in een aparte BV: Sanquin Plasma Products BV. Voor de divisie Reagents heeft Sanquin het voornemen ook een BV op te richten. Een holding, het volle eigendom van Sanquin, wordt de eigenaar van die BV's. “Zo voorkomen we ook dat de andere onderdelen van Sanquin risico lopen met de marktconforme en internationale activiteiten van deze divisies.” Of ook andere onderdelen bij de holding worden ondergebracht kan Van den Berg nog niet zeggen. “Dit hangt af van de dynamiek in de wereld om ons heen. Het diagnostiekveld bijvoorbeeld is flink in beweging. Private partijen op dit gebied kunnen ons speelveld veranderen. Dat vraagt aanpassingen aan onze kant.”

Alles-onder-één-dakprincipe

De risicoscheiding is een belangrijke maatregel om te zorgen dat Nederland zelfvoorzienend blijft op het gebied van bloedproducten. “Ook al bewegen we ons als speler op commerciële markten, we blijven een not-for-profitorganisatie”, benadrukt Van den Berg. “Onze opbrengst vloeit direct terug in de organisatie en komt onder meer ten goede aan onze grote researchafdeling. Het baanbrekend onderzoek dat men daar verricht, is weer van betekenis voor de Bloedbank en Sanquin Plasma Products. Dat is precies waarom we zo hechten aan ons alles-onder-één-dakprincipe. Sanquin is een uniek instituut in de wereld. Alle activiteiten, van de afname van het bloed tot het veilig bij de patiënt brengen van bloedcomponenten en plasmageneesmiddelen, met alle stappen daartussen, vinden onder één dak plaats. Afname, diagnostiek, productie en onderzoek. Dit alles-onder-één-dakprincipe is een voorwaarde voor het succes van Sanquin en willen we voor de komende jaren zeker stellen. Het ministerie van VWS ziet het belang hiervan gelukkig ook in.”

Bloedbank

Sanquin wordt met verschillende uitdagingen geconfronteerd, niet in de laatste plaats de dalende vraag naar kort houdbare bloedcomponenten. Die dalende vraag is een van de redenen waarom de Bloedbank de afgelopen jaren een reorganisatie heeft uitgevoerd, met onder meer inkrimping van het aantal afname- en bewerkingslocaties. “Dat er minder vraag is naar bloedcomponenten komt door zuiniger en effectiever bloedgebruik; dat is natuurlijk goed nieuws voor de patiënt”, zegt Van den Berg. “Wellicht daalt de vraag nog een klein beetje, maar we verwachten dat die zich zal stabiliseren. De Bloedbank heeft de dalende trend knap opgevangen. Mocht de daling toch sterk doorzetten, dan zullen we opnieuw aanpassingen moeten doen in onze organisatie.”

Komend jaar wil Sanquin de service aan donors verbeteren, onder meer door te realiseren dat donors zelf afspraken in kunnen boeken. Van den Berg: “De donorgemeenschap is van zeer groot belang voor Sanquin,

ook met de dalende vraag naar bloed. We hebben voortdurend nieuwe donors nodig, want ongeveer tien procent van de donors raakt donor-af wegens een te hoge leeftijd, ziekte of andere reden waarom ze niet kunnen doneren. Overigens blijft onze behoefte aan plasma constant, vanwege de vraag naar plasmageneesmiddelen." De Bloedbank richt zich bij de werving van nieuwe donors in het bijzonder op jongeren en missing minorities – mensen met een niet-westerse achtergrond. "Jongeren om de vergrijzing onder onze donors op te vangen. Zij hebben nog een lange donorcarrière voor zich. En de missing minorities vanwege hun specifieke bloedgroepen, waarnaar meer vraag is wegens de veranderende samenstelling van de Nederlandse bevolking."

Van den Berg verheugt zich op het gastheerschap van Nederland tijdens Wereld Bloeddonordag op 14 juni 2016. "Sanquin zal deze dag samen met de Donorvereniging Nederland organiseren. Een uitgelezen kans om donors wereldwijd te bedanken voor hun gift en wereldwijd aandacht te vragen voor het belang van donerschap."

Met de ziekenhuizen werkt Sanquin samen aan efficiënter voorraadbeheer, onder meer met behulp van een 'toolbox' waarmee de ziekenhuizen hun voorraad beter kunnen plannen. En met de crediteringsregeling wordt verspilling van bloed tegengegaan. "We willen allemaal verspilling in de zorg voorkomen", zegt Van den Berg. "Goed voorraadbeheer draagt daar zeker aan bij."

Research

De 250 medewerkers van de divisie Research blijven komende jaren doorgaan met hun onderzoek geïnspireerd op medical needs. "Sanquin Research functioneert op hoog niveau in het wetenschappelijk veld", zegt Van den Berg. "We proberen een betere positie te krijgen bij de financiering van onderzoek in Nederland en Europa. Ons streven is dat NWO rechtstreeks subsidies voor onderzoek aan Sanquin verstrekt, en niet via de partners met wie wij samenwerken. We willen voor jonge onderzoekers een aantrekkelijk klimaat blijven scheppen om bij ons aan de slag te gaan."

Innovatie krijgt de komende jaren nog meer aandacht, door het onderzoek bij Research meer te verbinden met het werk in de andere divisies. "Het ligt ook voor de hand dat we ons onderzoekswerk nog meer vervlechten met dat in de academische medische centra, vooral die in Amsterdam, bijvoorbeeld door meer dubbelaanstellingen."

Diagnostiek

De divisie Diagnostiek ondervindt een teruglopende vraag van klanten, in lijn met de landelijke trend in afnemende vraag naar laboratoriumdiagnostiek.

Er is meer schaalgrootte nodig, vandaar dat Sanquin samen met vijf ziekenhuizen het plan heeft opgevat om (een deel van) de diagnostische activiteiten te bundelen. Van den Berg: "Het is de bedoeling dat er een alliantie komt tussen Sanquins patiëntgerelateerde diagnostische activiteiten en de laboratoria van het Flevoziekenhuis in Almere, het MC-Zuiderzee in Lelystad en het MC-Slotervaart, het OLVG (locaties Oost en West) en het BovenIJ Ziekenhuis in Amsterdam. De oprichting van de alliantie heeft flinke vertraging opgelopen. Op uitvoerend vlak gebeurt er wel al veel: we stemmen al verschillende activiteiten op elkaar af en concentreren ze op één plek om efficiënter te werken. Maar of en wanneer de alliantie daadwerkelijk actief wordt, kunnen we nog niet zeggen." Ondertussen voert Sanquin ook verkennende gesprekken met het AMC en VUmc over samenwerking. "Zij verrichten veel research en topdiagnostiek, hun wetenschappelijk profiel past goed bij ons. Samenwerking met hen zal de alliantie ook niet bijten."

Sanquin Plasma Products BV

Sanquin Plasma Products BV is het onderdeel van Sanquin dat plasmageneesmiddelen produceert, zowel onder Sanquin-vlag als in opdracht van derden. Een belangrijk product is het geneesmiddel Cinryze, voor patiënten met hereditair angio-oedeem (daarbij ontstaan spontane zwellingen op en in het lichaam waaraan men kan overlijden). Sanquin maakt dit middel in opdracht van farmaceutisch bedrijf Shire ook voor Amerikaanse patiënten,

uit Amerikaans plasma. Tijdens een inspectie van de Amerikaanse FDA bleek dat Sanquin niet volledig compliant was aan de regelgeving voor de productie, vandaar dat de FDA een warning letter afgaf. Van den Berg: "De belangrijkste opdracht voor 2016 is zorgen dat onze compliance, de completering en vooral ook implementatie van onze kwaliteitssystemen, tot in de puntjes klopt, zodat de productie van Cinryze voor de Amerikaanse markt geen gevaar loopt. Verder moeten we zo goed mogelijk voldoen aan alle verplichtingen die we hebben op het gebied van Contract Manufacturing Organization (het produceren van geneesmiddelen in opdracht van derden, uit door die derden aangeleverd plasma – red.)." Deze CMO-productie gaat flink groeien in de komende jaren, zo neemt het volume plasma dat Sanquin in opdracht van haar Amerikaanse partner Baxalta fractioneert van 500.000 liter nu toe naar 1,6 miljoen liter in 2019. "We zijn druk bezig ruimte te creëren in de fabriek voor die groei. Als dat allemaal goed loopt, kunnen we ons richten op het ontwikkelen van nieuwe geneesmiddelen onder Sanquin-vlag."

Tot slot benadrukt de nieuwe voorzitter dat Sanquin beter en transparanter moet communiceren over wat de organisatie is en wat zij doet. "Voor veel mensen blijkt dat heel onduidelijk. En dat is zonde, er gebeuren hier zó veel bijzondere activiteiten, waar patiënten wereldwijd mee geholpen worden. Dat mogen we best meer onder de aandacht brengen."